

ŠVÉDSKÉ OBLÉHÁNÍ PRAHY V ROCE 1648

LUKÁŠ M. VYTLAČIL

Švédský útok na Prahu, k němuž došlo v roce 1648, byl jedním z posledních záchvěvů končící třicetileté války. Této události, která i dnes zejména ve spojení s Mariánským sloupem na pražském Staroměstském náměstí vyvolává jisté kontroverze, se věnuje útlá kniha Jana Kiliána.

Autor nejprve shrnuje dosavadní reflexi této události v dobových pramenech i v historiografii a podotýká, že chybí moderní historiografické dílo, jež by se bitvou podrobně zabývalo včetně širší jejího dopadu na české prostředí. V krátkém přehledu následně podává obraz švédských akcí v českých zemích a blízkém okolí. Poté již přechází k samotnému roku 1648 a vojenským akcím švédského generála Hanse Christopha Königsmarcka. Během května a června došlo v rámci rozsáhlé francouzsko-švédské kampaně generála Karla Gustava Wrangela v Bavorsku k obsazení několika západočeských měst Königsmarckovými oddíly a ve stejné době byl v Kladsku sbor generála Arvida Wittenberga. Současně Königsmarck získal cennou posilu, neboť z císařských služeb na stranu Švédů přešel důstojník Arnošt Ottowalský von Streitberg. Právě on byl původcem plánu na rychlé obsazení Prahy, který se švédský velitel rozhodl realizovat. Další postup i přepad Malé Strany je popisován velmi přehledně a Kilián též vyvrací některé ustálené představy. Akci se totiž nepodařilo zcela utajit a o aktivitě švédských sborů byli v Praze informováni. Město však disponovalo jen nevelkou vojenskou posádkou a znám je také nedobří stav různých částí opevnění. Útok Švédů navíc patrně nebyl očekáván tak brzy, neboť obrana Malé Strany na něj nebyla připravena. I na straně Švédů však rychlý přesun přinášel nevýhody, protože Königsmarckovi chyběla pěchota. Původně se tedy nechtěl pokoušet o útok na Staré Město, kde se navíc poměrně rychle organizovala obrana, v níž i s ohledem na nedostatek vojska hrály důležitou roli studentské a měšťanské milice. Na samém konci července pak k Praze přitáhl i Wittenberg, čímž se Praha dostala do sevření. Jeho aktivita však brzy ochabla a po polovině srpna navíc s částí sil odtáhl do jižních Čech, takže pražští obránci mohli doplnit zásoby i vojáky a pokračovali ve zdokonalování opevnění.

Další eskalaci přinesl až příjezd falckraběte Karla Gustava Falcko-Zweibrückenského, synovce Fridricha Falckého. Ani jemu se však nepodařilo obranu Prahy prolomit a současně uzavřený vestfálský mír spolu s blížící se císařskou armádou

ohlašoval konec tohoto obléhání i vleklého konfliktu. Autor však připomíná, že ani to neznamenal konec švédské přítomnosti v Praze. Po dlouhých jednáních začali Švédové Prahu opouštět až 30. září 1649, když před tím zajistili bohatou kořist. Směrem k obráncům Kilián uvádí, že nelze přeceňovat aspekt víry v jejich odporu. Pražané bojovali hlavně za sebe a chránili své rodiny a majetek.

Kniha Jana Kiliána představuje velmi pěkné a široké čtenářské obci přístupné líčení poslední významné vojenské akce třicetileté války na našem území. Text navíc doprovází celá řada dobových ilustrací i několik map dokumentujících pohyby vojsk v různých fázích kampaně. Jedinou připomínkou je pouze velmi okrajová reflexe diplomatického aspektu tohoto útoku, která je explicitně zmíněna jen v přehledu literatury. Lákavá kořist jistě byla významnou motivací, záměr obsadit Prahu však měl přispět také k posílení vyjednávací pozice Švédů na probíhající mírové konferenci, kde zastupovali i zájmy českých exulantů. Pouze částečný úspěch útoku na Prahu neposkytl dostatečný prostor a habsburští diplomaté švédské požadavky razantně odmítli. Tento diplomatický rozměr sice nesouvisí bezprostředně s bojovými akcemi, je však také významnou částí celého příběhu bitvy o Prahu.

Kilián, Jan: Bitva o Prahu v roce 1648. Edice Útrapy a hrůzy třicetileté války 3, Veduta. České Budějovice 2018, 96 s.